

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

uitgedrukt. Toch geeft Oppenheims erudiete en meeslepend geschreven boek een fascinerende kijk op wat je met de neuropsychoanalyse kunt doen.

In een tijd waarin Freuds 'toegepaste psychoanalyse' als gedateerd wordt beschouwd en vooral negatieve commentaren onttekent, zou de door Oppenheim verdedigde benadering zeker tot nieuwe visies op de kunst en de literatuur kunnen leiden.

Dankzij de neurowetenschap zou de psychoanalyse in de woorden van Mark Solms 'to an entirely new level of biological scrutiny' kunnen worden gebracht. De overheersende gedachte bij dergelijk onderzoek is niet om aan te tonen dat Freud het wel of niet bij het goede eind had, maar om de psychoanalyse verder te brengen en te behoeden voor gevaarlijke stilstand. Veel neurowetenschappers steunen Freuds metapsychologische denkbeelden over de werking van de psyche, waarbij het lustprincipe, dat zo'n belangrijke rol speelt bij creativiteit, volledig wordt gehandhaafd. De methodes die zij gebruiken verschillen natuurlijk van die van Freud, die waarschijnlijk veel belangstelling zou hebben gehad voor de neurobiologie van de emoties die momenteel zo'n aandacht trekt. De toekomst zal leren of de neuropsychoanalyse antwoorden kan geven op vragen over creativiteit en verbeelding die de psychoanalyse tot nu toe onbeantwoord had gelaten.

Vier gesprekken

Bespreking van

Edmond Gilliéron (2005). *Het eerste gesprek in de psychotherapie*. Maastricht: Uitgeverij Gianni. ISBN 978 90 807486 9 9, 224 pp., € 40,-

KRISTIEN HEBBRECHT

Het eerste gesprek in de psychotherapie, een vertaling uit het Frans, beoogt een wegwijzer te bieden voor een snelle psychodynamische diagnose. Uit de psychodynamische theorie worden duidingstechnieken afgeleid en toegepast. Deze vormen het aangrijpingspunt voor een psychotherapeutisch proces van kortere of langere duur. Het eerste deel van het boek biedt een theoretische onderbouwing van de verder beschreven diagnostische en therapeutische activiteit. Dit onderdeel is een zeer taai, moeilijk te verteren en weinig gestructureerde materie die geen actuele of verfrissende ideeën bevat. Het nodigt niet uit tot verder lezen. Hoogstwaarschijnlijk houdt dit ook verband met het slechte vertaalwerk, dat zich overigens doorzet in de rest van het boek. Als de lezer zich kan blijven aanmoedigen tot verder leeswerk, komt hij uiteindelijk niet helemaal van een kale reis thuis. De auteur toont aan dat korte psychotherapieën doeltreffend kunnen zijn, op grond van een specifieke theorie over het psychisch functioneren. Hierin staat het concept 'objectale fundering' centraal. Het komt erop neer dat de persoonlijkheidsorganisatie van de patiënt en diens psychopathologie tot uiting komen in de manier waarop hij gewoonlijk in relatie treedt met anderen, onder wie dus ook de therapeut. Het subject gebruikt het object om zijn interne evenwicht te bewaren. Gilliéron spoort therapeuten aan om hun tegenoverdrachtelijke barometer aan te scherpen door aan de hand van

hun eerste emotionele reactie te detecteren in welke relatie de patiënt hen duwt tijdens het eerste gesprek. De therapeut kan zich een hypothese vormen over de onbewuste conflicten en de persoonlijkheidsorganisatie van de patiënt en deze toetsen aan de hand van open vragen. Aan het einde van de eerste zitting geeft de therapeut zijn denkwerk terug aan de patiënt in de vorm van een proefduiding. In de volgende twee sessies wordt deze initiële interpretatie doorgevoerd, waarna een beslissingsmoment volgt in de vierde sessie (‘Komt de patiënt in psychotherapie of niet?’).

Dit vormt de neerslag van wat Gilliéron omschrijft als zijn ‘viergesprekkentechniek’. Psychische verbetering komt tot stand doordat het eigen relationele aandeel van de patiënt in de problematiek wordt verhelderd. Het gesprek raakt op deze manier thematisch gefocaliseerd en verloopt meer interactief, waardoor de therapie als het ware voortgestuwd wordt. Maar het gesprek kan volgens mij echter ook zodanig gesloten raken dat de therapeut zijn frisse, niet-beoordelende kijk op het proces verliest en er waardevolle informatie verborgen blijft. Ik maak verder nog de kanttekening dat rekening gehouden moet worden met de juiste timing, wil een interventie haar effect niet missen. Een proefduiding komt meestal te vroeg wanneer er zich nog geen vertrouwensrelatie heeft gevormd.

Het boek is interessant voor psychoanalytici en psychotherapeuten met interesse in kortdurende psychotherapie. Zonder psychoanalytische achtergrond is het moeilijk begrijpbaar. Jammer van de slechte vertaling. Ik geef de voorkeur aan de oorspronkelijke uitgave.

De nazaten [2]: Lucian Freud

Bespreking van

William Feaver (2002). *Lucian Freud*.
Londen: Tate. ISBN 978 1 85437 399 1,
220 pp., € 38,99

HARRY STROEKEN

Van Freuds drie zonen was de jongste, Ernst, de meest succesvolle. Hij werd architect en vestigde zich in Berlijn, waar hij ook wel voor psychoanalytici werkte. Hij trouwde met Lux (Lucie) Brasch en in hun gezin werden drie zonen geboren: Stepha(e)n, Lucian en Clemens(t). In 1933 verruilde het gezin Berlijn voor Londen. Toen zijn ouders in 1938 Wenen ontvluchtten kon Ernst kwartier maken: hij richtte voor hen Maresfield Gardens 20 in, waar nu het Freud-museum gehuisvest is. Stephen dreef een winkel, Clement werd een bekendheid als restauranthouder, publicist, figurerend op radio en tv en gedurende veertien jaar parlementslid. De beroemdste van de drie werd evenwel Lucian.

Lucian werd geboren in december 1922 te Berlijn. In Londen ontwikkelde hij zich tot kunstschilder en in 1944 al had hij zijn eerste eigen tentoonstelling. Toen zijn beroemde grootvader in Londen verbleef in 1938-39 zag hij hem vaker. Er bestaat een film waar de dan zeer broze grootvader zijn kleinzoons Stephen en Lucian de tuin laat zien. Lucian was zeer gesteld op deze opa (‘altijd heel goed, heel vriendelijk, heel bescheiden’); niet op zijn tante Anna (‘geen gevoel’). Freuds *Mozes en monotheïsme*, waaraan hij in die periode werkte, schijnt Lucian te hebben beïnvloed. Het liefdesleven van Lucian was bewogen: meerdere huwelijken en verhoudingen, waaruit vele kinderen geboren werden die op hun beurt weer naam maakten. Dochter Bella is een